

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

2. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ คือ มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม จำนวน 6 ราย และผู้ให้ข้อมูลประกอบ คือ เจ้าหน้าที่ในสหทัยมูลนิธิที่มีหน้าที่รับผิดชอบแก่มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม จำนวน 2 ราย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และจดบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยเริ่มต้นทำการสัมภาษณ์ โดยการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้ให้ข้อมูลประกอบจากนั้นจึงขออนุญาตในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการบันทึกเทปเสียง จนประเด็นที่ต้องการศึกษาครบถ้วน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแต่ละรายจะใช้เวลาประมาณ 40 ถึง 120 นาที และผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายได้รับการสัมภาษณ์รายละเอียด 1 ครั้ง ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกันยายน 2553 จนถึงเดือนมีนาคม 2554 เป็นระยะรวมทั้งสิ้น 6 เดือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยหลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการถอดบันทึกการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกแบบคำต่อคำ และทำการตรวจสอบความ

ถูกต้องของการถอดบทสัมภาษณ์ด้วยการฟังบันทึกการสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นผู้วิจัย เริ่มต้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทำความเข้าใจกับบทสัมภาษณ์ ผ่านการอ่านบทสัมภาษณ์ซ้ำ หลาย ๆ ครั้ง จากนั้นผู้วิจัยทำการใส่รหัสความ (Coding) จากข้อความในบทสัมภาษณ์เพื่อนำเสนอความหมายที่สื่อถึงประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยนำรหัสความที่ได้มาจัดเป็นประเภท (Category) หรือบางครั้งเรียกว่าประเด็นย่อย (Subtheme) แล้วทำการสรุปรวมประเภทของเนื้อหาหรือประเด็นย่อยมาสรุปเป็นประเด็นหลัก (Theme) และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ และด้านจิตวิทยา

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม” เป็นการเก็บข้อมูลผ่านเรื่องราวและประสบการณ์จริงของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมผ่านสหทัยมูลนิธิ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถวิเคราะห์ผลออกเป็น 4 ประเด็นหลักดังต่อไปนี้

1. สิ่งที่น่านำมาไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่
 - 1.1 การรับรู้ว่าตนเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร
 - 1.2 การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร
 - 1.3 การได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือ
2. ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่
 - 2.1 ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร
 - 2.2 ความรู้สึกอาลัยอาวรณ์
 - 2.3 ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ
 - 2.4 ความกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตร
 - 2.5 ความรู้สึกอยากให้นุตรเข้าใจ

3.การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่

3.1 การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการคิด ได้แก่

3.1.1 การคิดหาเหตุผลปลอบใจตนเอง

3.1.2 การมีความหวังว่าจะได้พบกับบุตรอีกครั้ง

3.2 การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำ ได้แก่

3.2.1 การหลีกหนี

3.2.2 การสวดมนต์ภาวนา

3.2.3 การทำงาน เรียนหนังสือหรือทำกิจกรรม

3.2.4 การเขียนจดหมายหาบุตร

3.3 สิ่งที่ช่วยในการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่

3.3.1 การได้รับรู้ความเป็นอยู่ของบุตร

3.3.2 การได้รับกำลังใจจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิ

4.การเรียนรู้จากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่

4.1 การเรียนรู้บทเรียนชีวิต

4.2 การอยู่กับปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงได้อภิปรายผลการวิจัย โดยเรียงลำดับตามผลการวิจัยข้างต้น ใน 4 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

6. อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นหลัก 4 ประเด็น ได้แก่ สิ่งที่โน้มนำไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น และการเรียนรู้จากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สิ่งที่น่า้นำไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

สิ่งที่น่านำมาพิจารณาไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม คือ การรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร และการได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลจากแหล่งความช่วยเหลือ

ผลการวิจัยในส่วนของการรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรพบว่า ภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นและทำให้มารดารับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร ได้แก่ ความยากลำบากทางการเงินซึ่งเป็นภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นกับมารดามากที่สุด การเป็นมารดาเลี้ยงเดี่ยว และภาวะการณ์สำคัญอื่นๆ คือ การขาดการสนับสนุนจากครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตร การมีบุตรหลายคน และความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งภาวะการณ์ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเพียงลำพัง หรืออาจเกิดขึ้นร่วมกับภาวะการณ์อื่นๆ เมื่อมารดาประเมินความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรของตนเองภายใต้ภาวะการณ์ดังกล่าว ในที่สุดมารดาจึงตระหนักว่าคุณเองไม่มีความสามารถเพียงพอในการเลี้ยงดูบุตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยทิพย์ ไชยวาทิ (2551) ที่พบว่า มารดาตั้งครรถ์ไม่พึงประสงค์จำนวนหนึ่งที่ตัดสินใจเลือกยกบุตรให้กับบ้านพักฉุกเฉิน เนื่องจากการรับรู้ว่าคุณเองไม่พร้อม ไม่มีความสามารถเพียงพอในการเลี้ยงดูบุตร ส่วนใหญ่เกิดจากการขาดการสนับสนุนจากครอบครัวและปัญหาทางการเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ McAdoo (1992) และ Joosse (2004) ที่พบว่าปัจจัยภายนอกที่เอื้อให้มารดาเกิดการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่ การขาดการสนับสนุนจากครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jone (2004) ที่พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมของมารดา ความไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ในขณะนั้น ทั้งนี้ก็เกิดจากความสามารถภายในตนเองของมารดา เช่น ความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตร หรือสถานการณ์ภายนอก เช่น การประสบปัญหาทางการเงิน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเพียงลำพังหรือเกิดขึ้นร่วมกัน แล้วทำให้มารดาเกิดการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ผลการวิจัยพบว่า มารดาเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจะเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร สอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมหลายชิ้นก่อนหน้านี้ (Carrie, 2007; McAdoo; 1992; Edwards & Williams, 2000) ที่พบว่า มารดาจำนวนหนึ่งที่ตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เนื่องจากมีความเชื่อว่าบุคคลอื่นจะสามารถมอบสิ่งที่ดีในชีวิตให้แก่บุตรได้มากกว่าที่ตนเองสามารถให้ได้ อาจกล่าวได้ว่า มารดามีความรักและความปรารถนาดีให้แก่บุตรอย่างเต็มเปี่ยม เนื่องจากมารดาพิจารณาตนเองอย่างถี่ถ้วน แล้วพบว่าตนเอง

ไม่อยู่ในสถานะที่จะหยิบยื่นสิ่งที่ดีในชีวิตให้แก่บุตรได้ มารดาจึงเลือกที่จะมอบบุตรให้แก่ผู้ที่มีความพร้อมรับเลี้ยงบุตรของตนเอง สามารถสรรหาสิ่งที่ดีให้แก่บุตรของตนเองได้ ผลการวิจัยนี้ได้เปลี่ยนความเชื่อดั้งเดิมในสังคมที่ว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้ที่ต้องการทอดทิ้งบุตร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและขาดความรับผิดชอบในฐานะผู้ให้กำเนิด แต่แท้ที่จริงแล้วการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเกิดจากใจของมารดาที่มีความรับผิดชอบต่อบุตรอย่างยิ่ง เป็นการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนประโยชน์สูงสุดของบุตรเป็นที่ตั้ง (Joosse, 2004)

2. ความรู้สึกภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ผลการวิจัยพบว่าความรู้สึกเกิดขึ้นภายในจิตใจของมารดาภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่ ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร ความอาลัยอาวรณ์ ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ ความรู้สึกกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตร และความรู้สึกอยากให้นบุตรเข้าใจ

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร นับได้ว่าเป็นความรู้สึกแรกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมและเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับทุกคน ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบของความเสียใจ ความรู้สึกคล้ายใจจะขาด การร้องไห้ จุกแน่นหน้าอก ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายชิ้น (Blanton & Deschner, 1990; Carrie, 2007; Condon, 1986; Davis, 1990; Deykin et al., 1984; DeSimone, 1996) ที่พบว่ามารดา รู้สึกเศร้าโศกเสียใจภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในระยะยาว เป็นระยะมากกว่า 10 ปีขึ้นไป และมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในระยะสั้น เป็นระยะเวลา 2 ปีแรก มารดายังรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตรอย่างชัดเจนไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเพียงใด แสดงให้เห็นว่าระยะเวลาภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมไม่มีผลส่งความรู้สึกเศร้าโศกเสียใจของมารดา (Condon, 1986; Cushman et al., 1993; DeSimone, 1996) และแสดงให้เห็นว่า ผลกระทบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกต่อการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมอาจจะคงอยู่เป็นเวลานาน และมารดายังคงรู้สึกเศร้าโศกอย่างต่อเนื่อง (DeSimone, 1996; Deykin, Campbell, & Patti, 1984; Lauderdale, 1992) อีกทั้งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Condon (1986) ที่พบว่ามารดาส่วนหนึ่งยังคงรู้สึกเศร้าโศกเสียใจอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะผ่านพ้นช่วงเวลาของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมากกว่า 30 ปี แสดงให้เห็นว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลง แต่การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต (Davis, 1994)

ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจที่มารดามีต่อบุตรที่พลัดพรากจากกันไป ความคิดถึงบุตรอย่างต่อเนื่อง มีลักษณะคล้ายคลึงกับระยะของความเศร้าโศกตามทฤษฎีของ Bowlby (1980) ซึ่งเป็นความเศร้าโศกในรูปแบบของการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักในลักษณะของความตาย คือ ระยะการคิดถึงและการค้นหา (Phase of yearning and searching) ซึ่งเป็นระยะที่ผู้สูญเสียเกิดความรู้สึกเจ็บปวดอย่างฉับพลัน และการร้องไห้คร่ำครวญ ผู้สูญเสียจะมีคิดถึงแต่ผู้ที่จากไป นอกจากนี้ความสูญเสียบุตรในรูปแบบของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม มีความแตกต่างจากความสูญเสียบุคคลใกล้ชิดในรูปแบบของความตาย การที่บุตรยังคงมีชีวิตอยู่ที่ไหนสักแห่งบนโลกนี้ ทำให้มารดาไม่สามารถยอมรับว่าความสูญเสียได้เกิดขึ้นจริง ดังนั้นมารดาบางรายจึงมีความหวังว่าจะได้พบบุตรบุตรอีกครั้ง และจินตนาการถึงการได้กลับมาพบกันใหม่ (Condon, 1986; DeSimone, 1996; Fravel, McRoy, & Grotevant, 2000; Lauderdale, 1992; McAdoo, 1992) และมีความอาลัยอาวรณ์ต่อบุตรอยู่เสมอ สอดคล้องกับ Woodger (2000) ที่กล่าวถึงระยะของความเศร้าโศกในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมว่า ในระยะการคิดถึง (Yearning) ว่าการมีชีวิตอยู่ของบุตรที่ได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรมได้สร้างความสับสนให้กับมารดา (Logan, 1996) ซึ่งเหมือนกับการตายจากกันทั้งที่บุตรยังมีชีวิตอยู่ (Dewarle, 1992 อ้างถึงใน Woodger, 2000) ดังนั้นสำหรับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจึงยากที่จะยอมรับว่าการพลัดพรากจากบุตรในครั้งนี้จะเป็นครั้งสุดท้ายในชีวิตที่ตนเองจะได้รับรู้ว่าบุตร ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวนมากไม่สามารถบรรลุระยะสุดท้ายของระยะของความเศร้าโศก ซึ่งก็คือการยอมรับและการกลับสู่ภาวะปกติ (Mander, 1994 อ้างถึงใน Woodger, 2000) ได้

ความรู้สึกกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตร เกิดจากการที่มารดาไม่ได้รับข่าวคราวของบุตรจากครอบครัวบุญธรรม การที่มารดาไม่ทราบว่าบุตรมีความเป็นอยู่อย่างไรได้สร้างความกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตรเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ DeSimone (1996) และ McAdoo (1992) ที่พบว่ามารดาจะคิดเกี่ยวกับบุตร กังวลเกี่ยวกับสุขภาพและความเป็นอยู่ของบุตร และงานวิจัยของ Davis (1990) ที่พบว่า การที่มารดาไม่ทราบว่าบุตรมีความเป็นอยู่อย่างไร สร้างความทรมานและความไม่สบายใจอย่างยิ่งแก่มารดา ส่งผลให้มารดาพยายามที่จะแสวงหาข่าวคราวของบุตร เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ตนเองว่าบุตรยังมีชีวิตอยู่ ในขณะที่ Condon (1996) และ Barth (1987 อ้างถึงใน Faulkner, 1991) กล่าวว่า ความไม่รู้ข่าวคราวของบุตรนำไปสู่การคิดไปในทางร้ายของมารดา เช่น บุตรอาจจะเสียชีวิตไปแล้ว บุตรจะเจ็บไข้ได้ป่วย บุตรอาจจะไม่มีความสุข หรือ บุตรอาจจะเกลียดตนเอง

ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ อาจเนื่องมาจากมารดาที่มีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการกระทำในสิ่งที่ผิด ทำให้มารดาเกิดความรู้สึกละอายใจ (DeSimone, 1996) มารดาบางรายจึงความกลัวว่าหากสักวันหนึ่งตนเองและบุตรได้กลับมาพบกัน

อีกครั้ง บุตรอาจจะถามหาเหตุผลของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม มารดาจึงไม่สามารถตอบได้ว่าเพราะเหตุใด

จากผลการวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมก่อให้เกิดความทุกข์ใจแก่มารดาอย่างยิ่ง ดังนั้นนักจิตวิทยาการปรึกษาสามารถเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ทั้งในช่วงก่อนและหลังยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม (Wiley & Baden, 2002) ในช่วงก่อนการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม นักจิตวิทยาการปรึกษาสามารถเชื้อให้มารดาเกิดเข้าใจความต้องการของตนเองอย่างชัดเจน เพื่อให้การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีสอดคล้องกับความต้องการของมารดาอย่างแท้จริง และก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่ดีที่สุดทั้งแก่มารดาและบุตร (Insight , 1999 อ้างถึงใน Chadwick, 2005) และการให้การปรึกษาหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม คือ การช่วยให้มารดาได้มีโอกาสระบายความทุกข์ใจ สามารถจัดการกับความทุกข์ใจที่เกิดขึ้นได้ ช่วยให้มารดาสามารถยอมรับความทุกข์ใจและสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้

3. การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น

การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่ การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการคิด การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำ และสิ่งๆ ที่ช่วยในการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น เพื่อให้ตนเองเกิดการยอมรับและสามารถดำเนินชีวิตโดยไม่มีบุตรอยู่ด้วยอีกต่อไป

ในส่วนของจัดการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการคิด มารดาใช้วิธีการคิดหาเหตุผล ปลอบใจตนเอง การคิดไปในทางที่ดีว่าตนเองอาจจะมีโอกาสได้พบกับบุตรในอนาคตอีกครั้ง การคิดไปในทางที่ดีว่าบุตรมีความเป็นอยู่ที่ดี มีอนาคตที่ดีมากกว่าที่อยู่กับตนเอง และมารดายังมี ความหวังว่าจะได้พบกับบุตร เป็นการมีความคิด ความต้องการ ความหวังว่าสักวันหนึ่งตนเอง อาจจะมีโอกาสได้พบกับบุตรอีกครั้ง และมารดาได้เฝ้ารอที่จะได้พบกับบุตรอีกสักครั้ง

ในส่วนของจัดการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำ ผู้ให้ข้อมูลสวดมนต์ภาวนา กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองเคารพนับถือ เพื่อขอพรให้บุตรประสบแต่สิ่งที่ดี การกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความปรารถนาดีของมารดาที่มีต่อบุตร สอดคล้องกับ สุริยา รัตนกุล (2549) ที่กล่าวถึง การ

สวดมนต์เพื่อผู้อื่น (Intercession) คือ การที่บุคคลสวดอ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ปกคุ้มครองบุคคลอื่น แสดงถึงความปรารถนาดีที่มีต่อบุคคลอื่น

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ามารดาเขียนจดหมายหาบุตร ด้วยต้องการให้บุตรรับรู้ถึงความเหตุผลของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Faulkner (1991) McAdoo (1992) และ Lauderdale (1992) ที่พบว่า มารดาต้องการให้บุตรเข้าใจถึงสาเหตุที่ตนเองต้องยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ต้องการให้บุตรทราบว่าบุตรยังคงเป็นที่รักของตนเอง มารดายังคงห่วงใยและมีความสนใจเกี่ยวกับชีวิตของบุตร นอกจากนี้มารดายังมีความยินดีที่จะพบกับบุตรสักครั้งหากบุตรมีความสมัครใจ ด้วยเหตุนี้มารดาจึงเลือกที่จะเขียนจดหมายหาบุตร เพราะเป็นช่องทางที่มารดาสามารถสื่อสารกับบุตรได้ดีที่สุด นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า มารดาทำกิจกรรมหลากหลายเพื่อจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่ การทำงานหนัก การเขียนไดอารี่ การดูโทรทัศน์ การเรียนหนังสือ การคุยโทรศัพท์หรือการใช้เวลาร่วมกับเพื่อน คนรัก การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับ Joosse (2004) ที่พบว่า มารดาเลือกวิธีการที่หลากหลายในการคลายความเศร้า เสียใจจากการสูญเสียบุตร ได้แก่ การร้องไห้ การพูดคุยกับบุคคลรอบข้างเกี่ยวกับความรู้สึกเสียใจที่เกิดขึ้น การเขียนไดอารี่ การเขียนจดหมายหาบุตร เป็นต้น

สิ่งที่ช่วยในการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่ การได้รับรู้ความเป็นอยู่ของบุตร ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า การได้รับรู้ความเป็นอยู่ของบุตรผ่านทางจดหมาย รูปถ่าย หรือการบอกเล่าของเจ้าหน้าที่ บุคคลแวดล้อม หรือจากการติดต่อกับครอบครัวบุญธรรม มีส่วนให้ตนเองเกิดความมั่นใจว่าบุตรที่ยกให้บุคคลอื่นได้ทำหน้าที่เลี้ยงดูแทนตนเองนั้น มีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย สอดคล้องกับ DeSimone (1996) ที่พบว่า การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับบุตรภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยบรรเทาความรู้สึกเศร้าโศกเสียใจลงได้ และ Lauderdale (1992) ที่พบว่า การได้รับรู้ข่าวคราวของบุตรเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่มารดาว่าบุตรมีความเป็นอยู่ที่ดี และ Joosse (2004) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างมารดาและบิดามารดาบุญธรรม เป็นสิ่งหนึ่งที่จะสร้างความมั่นใจให้แก่มารดาว่า บุตรจะมีความสุขและได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ดีจากบิดามารดาบุญธรรม

ผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การที่มารดาได้รับกำลังใจจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิมีส่วนช่วยให้มารดามีแรงใจในการใช้ชีวิตต่อไป แสดงให้เห็นว่าในมารดาบางรายยังต้องการการปรึกษาและการสนับสนุนให้ตนเองสามารถจัดการกับความสูญเสียที่เกิดขึ้น (Helwig & Ruthven, 1990 อ้างถึงใน Askren & Bloom, 1999)

4. การเรียนรู้จากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม นับได้ว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญในชีวิตมารดา เมื่อมารดามีโอกาสทบทวนตนเองจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้มารดาเกิดการเรียนรู้บทเรียนชีวิต ก่อเกิดความพยายามในการเปลี่ยนแปลงตนเอง ตลอดจนการใช้ชีวิตอยู่กับปัจจุบัน ไม่หวนรำลึกถึงเหตุการณ์ในอดีตที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

7. ข้อจำกัดทางการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม โดยดำเนินการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมผ่านสหทัยมูลนิธิ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยเป็นมารดาที่มีโอกาสได้รับข่าวคราวความเป็นอยู่ของบุตรเท่านั้น งานวิจัยครั้งนี้จึงไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการถ่ายโอนข้อมูลไปยังประชากรกลุ่มอื่น แต่อาจนำผลการวิจัยไปปรับใช้กับกลุ่มประชากรที่มีบริบทใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งได้แก่ มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมโดยกระบวนการรับบุตรบุญธรรม ที่ไม่ดำเนินการผ่านส่วนราชการที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดให้มีการรับบุตรบุญธรรม และเป็นมารดาที่มีโอกาสได้รับข่าวคราวความเป็นอยู่ของบุตร ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการนำผลการวิจัยไปใช้ของผู้อ่านผลงานวิจัย

2. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง (Member checking) สามารถกระทำได้ในผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 ราย

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้

1. นักจิตวิทยาการปรึกษาและผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สามารถนำไปเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมได้

2. นักจิตวิทยาการปรึกษาและผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สามารถนำไปเป็นแนวทางในการให้การสนับสนุนด้านจิตใจแก่มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมด้านจิตใจ เช่น ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม การปรึกษา และอื่นๆ

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับความรู้สึกหรือปัจจัยที่มีส่วนช่วยให้มารดาสามารถจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการวิจัยพบว่ามารดาที่ตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เนื่องจากรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งสาเหตุสำคัญเกิดจาก ความลำบากทางการเงิน การเป็นมารดาเลี้ยงเดี่ยว การขาดการสนับสนุนจากครอบครัว การมีบุตรจำนวนหลายคน และความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตร ดังนั้นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานของรัฐหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพเด็กและสตรี ควรเน้นนโยบายเชิงรุกและเชิงรับในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่

1.1 รัฐและหน่วยงานควรส่งเสริมการจ้างงานแก่สตรี โดยจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลือด้านการศึกษาและฝึกอาชีพแก่ผู้หญิงที่มีความยากลำบากทางการเงิน เพื่อให้ให้มารดาได้มีอาชีพ และสามารถหารายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว

1.2 รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีสถานรับเลี้ยงเด็กที่ให้บริการในราคาถูกลงและให้บริการอย่างทั่วถึงในชุมชน เพื่อให้มารดามีทางเลือกอื่นในการเลี้ยงดูบุตร นอกเหนือจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม หรือการทอดทิ้งบุตร

1.3 รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้คนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและป้องกันการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมากขึ้น โดยให้เข้ามาเป็นอาสาสมัครคอยสอดส่องดูแลคนในชุมชน เมื่อพบว่าในชุมชนมีมารดาที่มีแนวโน้มในการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม อาสาสมัครจะต้องรีบดำเนินการแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อหาแนวทางในการป้องกันการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมต่อไป

1.4 รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์การวางแผนครอบครัวโดยการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศศึกษา การคุมกำเนิด อาทิ สถานศึกษาควรมีการจัดการเรียนในหลักสูตรเพศศึกษา ควบคู่กับทักษะการใช้ชีวิตและความรับผิดชอบชีวิตแก่นักเรียนนักศึกษา การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย การคุมกำเนิด การวางแผนครอบครัว มุ่งให้เด็กเยาวชน และผู้หญิงสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้สถานศึกษาควรเปิดโอกาสนักเรียนที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียนมีโอกาสกลับมาเรียนหนังสือต่อได้ตามปกติและถือเป็นความลับ

เฉพาะตัวของนักเรียนคนนั้น ตลอดจนสื่อมวลชนควรให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา การวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิด แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป

1.5 รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปมีบทบาทให้การช่วยเหลือด้านจิตใจแก่ครอบครัว ให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความรักใคร่สมัครสามัคคีและมีความแน่นแฟ้นผูกพันต่อกัน ในยามที่ครอบครัวประสบปัญหา บิดามารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ควรทอดทิ้งกัน เพื่อที่จะป้องกันปัญหาการเป็นมารดาเลี้ยงเดี่ยว การผลัดภาระให้มารดาไม่ต้องทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรตามลำพัง

1.6 รัฐควรสนับสนุนให้เพิ่มจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการเด็กและสตรีเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้ารับบริการได้อย่างทั่วถึง และจัดให้มีหน่วยงานที่ให้บริการรองรับสตรีที่ประสบปัญหาความยากลำบากในชีวิตเพิ่มมากขึ้นและกระจายตัวอย่างทั่วถึงในสังคม เช่น บ้านพักฉุกเฉินทั้งภาครัฐและเอกชน

2. ผลการวิจัยพบว่ามารดาบางรายจะได้รับผลกระทบด้านจิตใจภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เช่น ความเจ็บปวดเสียใจ ความอาลัยอาวรณ์ต่อบุตรที่จากไป ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวมีผลต่อการดำเนินชีวิตของมารดาภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ดังนั้น หน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ควรจัดให้มีนักจิตวิทยาการปรึกษา นัังสังคมสงเคราะห์ พยาบาล หรือผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมด้านจิตวิทยาการปรึกษา ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานที่ให้บริการด้านสวัสดิภาพเด็กและสตรี ในการทำหน้าที่เอื้อให้มารดาที่มีแนวโน้มในการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เกิดความเข้าใจความต้องการของตนเองอย่างชัดเจนเกี่ยวกับอนาคตของตนเองและบุตร และให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ทั้งอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ที่อาจจะเกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม หากมารดาพิจารณาแล้วว่าตนเองต้องการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม บุคลากรดังกล่าวจะประสานงานกับหน่วยงานที่ให้บริการด้านบุตรบุญธรรมต่อไป ดำเนินการต่อไป

3. ผลการวิจัยพบว่า การได้รับรู้ความเป็นอยู่ของบุตรเป็นสิ่งที่ช่วยให้มารดาสามารถจัดการกับความรู้สึกที่เกิดจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สามารถเป็นตัวกลางในการติดต่อกับครอบครัวบุญธรรมเพื่อขอทราบข้อมูลบางส่วนเกี่ยวกับลูก